

Bijlage 3 - Beleidsreactie op IKT 2

Ik stuur u deze toe naar aanleiding van de toezegging die ik heb gedaan in de debatten van 21 en 28 juni en de brief van 26 augustus jl aan uw kamer. In de debatten heb ik met u gesproken over de inwerkingtreding van de Omgevingswet en heb ik u beloofd de uitkomsten van het Indringend Ketentesten (IKT) te verstrekken. De rapportage over IKT fase 1 heeft u reeds in juli ontvangen. Hierbij stuur ik u de rapportage van IKT fase 2. U treft deze rapportage in bijlage 4 bij de voortgangsbrief implementatie omgevingswet. Naast de rapportage vindt u op de openbare website duiding en de achtergrond van documenten die ten grondslag liggen aan de rapportage.¹

Resumerend zie ik dat er stapsgewijs steeds diepgaander wordt getest in de DSO keten, het samenhangend geheel van *het DSO-LV en decentrale software*. Diepgaander testen wil zeggen: met meer (combinaties van) bevoegd gezagen, met ingewikkelde(re) casussen en meer variaties in de geteste plannen en regels.

- Door het stapsgewijs toenemen van deze diepgang worden de belangrijkste risico's met betrekking tot de werking van het DSO-LV en decentrale software voor inwerkingtreding goed in beeld gebracht. Het IKT 2 rapport geeft de status medio september 2022 weer.
- Het aantal blokkerende bevindingen op basis van IKT is tot nu toe summier, en voor ze gevonden opgelost. Het DSO-LV heeft *nagenoeg* alle essentiële op basis van inwerkingtredeingsfunctionaliteit opgeleverd.
- Er zijn en worden goede stappen gezet door decentrale software leveranciers van de bevoegd gezagen
- Het grootste deel van de leveranciers eveneens is ver met de oplevering van de afgesproken IWT functionaliteit, *echter* nog niet allen hebben de punten uit de aangescherpte Hoofdroute 2022 gehaald.
- Voor onderdelen die nog niet voldoende werkbaar zijn voor de bevoegd gezagen zijn TAM's beschikbaar.
- IKT loopt nog door, om zicht te hebben op de hele DSO keten en samenhang. Hoe meer we testen hoe beter en hoe eerder issues in behandeling kunnen worden genomen.
- IKT heeft in fase 2 geconstateerd dat door de testende deelnemers uit de uitvoering is ervaren dat de functionaliteit van DSO-LV naar behoren werkt.
- IKT constateert tevens dat de totale ketens (bestaande uit DSO LV en decentrale software) voor aanvragen van burgers en bedrijven en toepasbare regels werken en dat de aandachtspunten nog in hoofdzaak in de planketen liggen.
- IKT maakt duidelijk dat in nauwe samenspraak met de bestuurlijke partners, bevoegd gezagen en leveranciers doorontwikkeling en op een aantal processen noodzakelijk is.
- Bij de gebruiksvriendelijkheid van de Regels op de kaart en de begrijpelijkheid en terugvindbaarheid van de planinformatie is duidelijk geworden dat er intensieve en duurzame ondersteuning aan bevoegd gezagen in de komende maanden en in de transitieperiode na inwerkingtreding nodig is, dit ongeacht de datum van inwerkingtreding. De versterkte serviceketen is hiervoor nodig.
- Samen met de bestuurlijke partners en het landelijke programma ADS ga ik inzetten op een stapsgewijs verbetertraject met betrekking tot de gebruiksvriendelijkheid. Ik zal hier vervolg aan geven en u nader berichten over de voortgang.
- Ik constateer tenslotte de IKT conclusies van AcICT uit februari 2022 onvoldoende zekerheden bieden om op het moment van hun toetsing te kunnen stellen dat de stabiliteit, betrouwbaarheid en technische werking van de DSO-keten zijn vastgesteld. Dit hangt samen met de zienswijze over hoe een dergelijk aanvullend zwaar testtraject vormgegeven zou moeten worden. De uitspraken maken dat ik met de medeoverheden en met AcICT nu zie hoe in dit complexe testlandschap, additioneel aan de gekozen werkwijze, invulling kan worden gegeven aan de bevindingen van AcICT.

Waarom Indringend Ketentesten?

Aanleiding voor de Indringend Ketentesten vormt het advies van het Adviescollege ICT-Toetsing (Ac-ICT) van 14 februari dit jaar. De Landelijke Voorziening werd al enige jaren getest via de zgn. Interbestuurlijke acceptatietesten. Decentrale systemen en processen van de bevoegd gezagen werden hierbij weliswaar betrokken maar waren buiten scope van deze testen. Ac-ICT adviseerde in februari om de tot dan toe bestaande testaanpak op een aantal onderdelen te versterken waarbij meer aandacht dient te worden gegeven aan indringend testen van de hele keten. Om zo vast te kunnen stellen waar nog eventuele vraagstukken zitten. Ongeacht of die zich in de publieke landelijke voorziening bevinden of in de software van commerciële marktpartijen. Dit advies heb ik

¹ [Rapportages IKT-testweken - Aan de slag met de Omgevingswet](#)

opgevolgd. De testorganisatie is versterkt en het Indringend Ketentesten (IKT) is sinds april van dit jaar ingezet waarbij de aanpak erop is gericht om – in aanvulling op alle testen die er al zijn – de keten stapsgewijs steeds indringender te testen. Ook de Tijdelijk Alternatieve Maatregelen (TAM's) maken deel uit van de Indringend Ketentesten.

Aanpak IKT

De werkwijze van het IKT gaat uit van de minimale vereisten voor inwerkingtreding van de Omgevingswet. Het geeft mijn bestuurlijke partners en mij inzicht in de werking van de landelijke voorziening DSO-LV en de decentrale systemen van bevoegde gezagen op basis van [de minimale functionele set inwerkingtreding](#) die ik eerder met u heb gedeeld.

De bevoegd gezagen die deelnemen aan IKT zijn door de Bestuurlijke partners geselecteerd. Deze Bevoegd gezagen maken bij IKT testen gebruik van hun eigen softwarevoorzieningen voor vergunningverlening, het publiceren van plannen of om bijvoorbeeld onderling samen te werken. Bevoegd gezagen kopen deze zelf in bij verschillende marktpartijen en kunnen hierdoor onderling over verschillende systemen beschikken. Er wordt bij de keuze van IKT-deelnemers dan ook gelet op meest voorkomende combinaties van deze systemen, hiermee wordt op een effectieve manier een zo groot mogelijke testdekking verkregen.

De IKT-testen richten zich primair op de belangrijkste risico's die blokkerend kunnen zijn voor de processen en functionaliteiten van het digitale stelsel die vereist zijn vanaf inwerkingtreding van de wet. Bevindingen moeten voor inwerkingtreding zijn opgelost of er moet een goed werkend alternatief of Tijdelijk Alternatieve Maatregel (TAM) beschikbaar zijn. Bevindingen tijdens de testen worden door het IKT team direct gemeld bij de landelijke voorziening of de decentrale (commerciële) software leveranciers en waar mogelijk zo snel mogelijk opgelost.

Zoals aangegeven in de [Gezamenlijke route 2022](#), was nog niet alle functionaliteit van het DSO-LV en decentrale software beschikbaar ten tijde van IKT-testfase 2 (4 juli t/m 16 september). Inmiddels heeft de landelijke voorziening van het DSO nagenoeg alle onderdelen voor het IWT-niveau opgeleverd en heeft ook het grootste deel van de softwareleveranciers alle afgesproken IWT-functionaliteit gereed.

Zodra nieuwe functionaliteiten beschikbaar komen, zoals bijvoorbeeld muteren van omgevingsplannen, dan worden deze op zo'n kort mogelijk termijn getest. Elke twee weken worden er testronden gehouden waarvan [testrapportages](#) worden gemaakt die worden gepubliceerd via de publieke website. Periodiek wordt gezorgd voor een overzicht van de stand van zaken. Overigens blijft ook de komende maanden en na 1 januari 2023 het indringend keten testen doorgaan omdat het digitaal stelsel verder wordt doorontwikkeld in nauwe samenwerking met de bestuurlijke partners en uitvoeringspraktijk.

Wat zijn de gezette stappen ten opzichte van Indringend ketentesten fase 1?

Tijdens IKT fase 2 is de landelijke voorziening (DSO LV) en decentrale software van bevoegd gezagen complexer en indringender getest dan in IKT fase 1. Er zijn onder andere een aantal gezamenlijke interbestuurlijke testen uitgevoerd. Ook is er meer gevarieerd met content (plannen en regels) die bevoegd gezagen aanleveren, waarbij er tevens is getest met 'complexere' content zoals bijvoorbeeld gebiedengroepen en complexe grote geometrieën. Tijdens fase 1 en 2 hebben in totaal medewerkers van 22 gemeenten, 6 provincies, 6 waterschappen en 3 Rijkspartijen testscripts doorlopen. Daarnaast zijn ook omgevingsdiensten en een netbeheerder betrokken. Het testen gaat over de processen en functionaliteiten van het digitale stelsel die vereist zijn vanaf het moment dat de Omgevingswet in werking treedt.

Resultaten Indringend Ketentesten t/m fase 2 - algemeen beeld

De belangrijkste conclusie van IKT fase 2 is dat door de deelnemende testpartijen uit de uitvoering is ervaren dat de functionaliteit van DSO-LV naar behoren werkt (voldoende technisch gereed).

In het DSO-LV worden voor en na inwerkingtreding nog wel stappen gezet. Ruimte voor verbetering wordt gezien bij de gebruiksvriendelijkheid van het Omgevingsloket en de Viewer. IKT test hierbij de gebruikerservaring van de professionele gebruiker (in hoofdzaak bevoegd gezagen). Gebruikerstesten voor 'incidentele' gebruikers zoals bijvoorbeeld een burger die een aanvraag doet via het loket vinden plaats in een separaat testtraject. Deze testen vallen echter buiten het IKT.

Het verbeteren van de gebruiksvriendelijkheid van het DSO-LV vraagt aandacht en blijft een continu proces van verbeteren. Ook zal het landelijk programma de bevoegd gezagen intensief ondersteunen bij het gebruik van het stelsel. Dat doen we al via de Regionale Implementatie

ondersteuners (RIO's) en bijvoorbeeld werkplaatsen maar ook door het verder versterken van de serviceorganisatie. Korthedshalve verwijs ik terug naar mijn voortgangsbrief waarin ik dieper op dit onderwerp in ga.

Door de IKT testers is ook geconstateerd dat de functionaliteit van de decentrale software van bevoegd gezagen, zoals medio september beschikbaar, naar behoren functioneert. De kanttekening hierbij is dat een aantal functionaliteiten in de zogenaamde planketen van het bredere DSO nog niet indringend zijn getest of nog in ontwikkeling zijn. We zien hier verschillen in vorderingen bij de softwareleveranciers. Sommige leveranciers ondersteunen alle functies van het DSO voor hun klanten (bevoegde gezagen). Sommige leveranciers hebben in hun benadering andere keuzes gemaakt waardoor de DSO-planketen bij hun klanten nog niet alle afgesproken minimale functies ondersteunt.

Tot op heden blijkt het aantal blokkerende bevindingen tijdens IKT zeer beperkt en voor zover deze er waren zijn ze opgelost. Dit betrof onder andere een stroomstoring bij een datacenter waardoor de viewer van de Landelijk Voorziening tijdelijk niet bereikbaar was en een aanvraag die niet binnenkwam bij een bevoegd gezag, dergelijke issues zijn snel verholpen.

Er is verder geconstateerd dat de samenwerking tussen de ontwikkelteams van DSO-LV en de commerciële softwareleveranciers goed is. Dit was een belangrijke oproep van Ac-ICT dit voorjaar die ook nu vruchten afwerkt en een basis voor de verdere doorontwikkeling en uitbouw biedt. Bevindingen worden snel opgepakt door de ontwikkelteams van de landelijke voorziening en opgelost. Bevindingen voor decentrale (commerciële) softwareleveranciers worden direct aan hen doorspeeld en ze laten ook direct ontwikkeling zien. Ik benadruk hierbij wel dat deze partijen de meldingen zelfstandig afhandelen. Ik heb geen contractuele relatie met de decentrale softwareleveranciers.

Nog niet testbaar tijdens IKT fase 2 waren enkele onderdelen die, zoals ik u eerder heb gemeld, additioneel zijn ontwikkeld op verzoek en in nauw overleg met experts van de juridische uitvoeringspraktijk, overheden en adviesbureaus. Dit betreft tijdreizen naar de toekomst², downloadfunctie³. Deze functionaliteiten zijn inmiddels opgeleverd en worden zo snel mogelijk -en uiterlijk vanaf medio oktober- indringend getest in de keten. Daarnaast de documentviewer⁴ voor de juridische uitvoeringspraktijk, hiervan is al wel een prototype beschikbaar waarmee geoefend wordt. De afronding hiervan zal naar verwachting in het vierde kwartaal plaatsvinden.

Hieronder ga ik per deelketen van het DSO kort in op de belangrijkste bevindingen per keten.

Belangrijkste bevindingen Vergunningketen

De deelnemende IKT partijen hebben geconstateerd dat de basisfunctionaliteit die vereist is voor Inwerkintreding grotendeels werkt. Dit betekent dat bevoegd gezagen aanvragen of meldingen kunnen ontvangen via de Landelijke Voorziening en kunnen samenwerken *aan* behandelen. De eerder door het DSO LV opgeleverde functionaliteit voor 'gerelateerde verzoeken'⁵ wordt nog niet door alle leveranciers in hun software toegepast. Als terugvaloptie is hiervoor de TAM 'gerelateerde verzoeken' beschikbaar, deze zal op korte termijn door IKT worden getest.

Hierbij constateert IKT dat het nog wel van belang is dat de bevoegd gezagen voldoende tijd hebben om hiermee de benodigde ervaring op doen. Het landelijk programma ondersteunt de bevoegd gezagen hierbij intensief, onder andere via de Regionale Implementatie Ondersteuners (RIO's), werkplaatsen, de serviceketen en handreikingen die via de openbare website beschikbaar zijn.

Voor de overige bevindingen in de vergunningketen verwijs ik u graag naar de rapportage in Bijlage 1, paragraaf 'bevindingen VTH'.

² Functionaliteit waarbij teruggekeken kan worden welk besluit wanneer van kracht was/wordt. Dit is een functionaliteit die ontbreekt in de voorziening Ruimtelijke Plannen.NL die momenteel onder de Wro in gebruik is.

³ Functionaliteit die van belang is voor bevoegd gezagen en adviesbureaus die plannen met elkaar willen uitwisselen

⁴ De documentviewer is een uitbreiding van de oorspronkelijke functionaliteit van DSO-LV en is in de rechtsgang wenselijk om te kunnen oordelen over beroepen tegen besluiten op grond van de Omgevingswet. Het levert een nieuwe en verbeterde mogelijkheid op ten opzichte van de huidige praktijk

⁵ De functionaliteit (api) 'Gerelateerde verzoeken' is ontwikkeld ten behoeve van het 'Samenwerken aan behandelen' waarbij gerelateerde verzoeken ingediend bij andere overheden kunnen worden ingezien

Belangrijkste bevindingen planketen

IKT constateert dat de bevoegd gezagen met hun plansoftware in staat zijn om de omgevingsdocumenten, essentieel voor Inwerkingtreding, bekend te maken en te tonen in de Viewers van LVBB en DSO-LV.

IKT constateert verder dat nog niet alle bevoegd gezagen met hun plansoftware in staat om via STOP/TPOD wijzigingen door te voeren op omgevingsdocumenten. Voor gemeenten is dit niet belemmerend voor Inwerkingtreding, zij kennen overgangsrecht en kunnen gebruik maken van de Tijdelijke Alternatieve Maatregel TAM-IMRO voor het omgevingsplan. Hiermee wordt verzekerd dat urgente gebiedsontwikkelingen doorgang kunnen vinden.

Voor de provincies geldt dat zij hun omgevingsverordening moeten kunnen wijzigingen vanaf inwerkingtreding. Zij hebben daarom opdracht gegeven om een TAM-IMRO voor de omgevingsverordening te ontwikkelen. Twee mogelijke TAM's zijn inmiddels beschikbaar maar moeten nog intensiever worden getest. Deze testen staan in oktober gepland. Ondanks dat de Provincies liever niet terugvallen op een TAM worden deze wel voorbereid.

Het Ac-ICT concludeerde in haar onderzoek van februari al dat de TAM-IMRO Omgevingsplan en de overbruggingsfunctie werkbaar zijn als tijdelijke oplossing voor gebiedsontwikkeling. Ook vanuit IKT wordt dit beeld bevestigd.

IKT geeft aan veel meldingen te hebben ontvangen met betrekking tot de gebruiksvriendelijkheid van de Viewer Regels op de kaart en de begrijpelijkheid en terugvindbaarheid van de planinformatie. Mede door deze testresultaten hebben we de issues goed in beeld en zijn we in staat om hier adequaat op te reageren. Dit is echter een continu proces van verbeteren. Ik verwijs u hiervoor kortheidshalve terug naar mijn voortgangsbrief waarin ik dieper op dit onderwerp in ga.

Belangrijkste bevindingen Toepasbare Regels

IKT concludeert dat bevoegd gezagen met hun software vergunningchecks en formulieren kunnen publiceren. De kwaliteit van de vergunningchecks en de formulieren is afhankelijk van het bevoegd gezag zelf dat de toepasbare regels opstelt.

Ook geconstateerd IKT dat het instellen van de behandeldienst naar behoren werkt. Dit is belangrijk voor de routing van aanvragen en meldingen naar de juiste partij. Voor de bevoegd gezagen die hierbij hulp nodig hebben biedt het landelijk programma directe ondersteuning.

Voor de overige bevindingen met betrekking tot de toepasbare regels verwijs ik u graag naar de rapportage in Bijlage 1, paragraaf 'bevindingen TR-keten'.

Overige bevindingen

IKT concludeert dat de uitvoering van de Omgevingswet niet alleen afhankelijk van de juiste werking van de Landelijke voorziening en van de decentrale software, het succes valt of staat met de kennis en ervaring van de medewerkers bij bevoegd gezagen die ermee werken. Tijdens IKT is geconstateerd dat er aanzienlijke kennisverschillen zijn tussen organisaties en mensen. Dat leidt soms tot onbedoelde content, of verkeerde verwachtingen over de werking van het stelsel. Dit zijn waardevolle inzichten waarbij het zichtbaar is dat de kennis en ervaring met het maken van de content, ondanks de lange voorbereiding, nog aandacht vraagt. Daar bieden we intensief hulp bij via de Regionale Implementatie Coaches (RIO's), werkplaatsen, de versterkte serviceketen en handreikingen die via de openbare website beschikbaar zijn.

Hoewel ik zie dat de stabiliteit van de landelijke voorziening (DSO LV) in het afgelopen jaar sterk is verbeterd is zijn er tijdens de tweede fase van IKT enkele verstoringen geweest met betrekking tot de performance en beschikbaarheid. Soms had dit een exogene oorzaak, bijvoorbeeld een stroomstoring in een datacentrum of ging dit over de snelheid waarmee complexe, grote geometrieën in een omgevingsdocument getoond werden. IKT concludeert dat dergelijke verstoringen snel waren opgelost. Onder de noemer "verhoogde dijkbewaking" en serviceketenorganisatie komen er, naast de versterking die nu al is ingezet, extra maatregelen om adequaat te reageren op eventuele verstoringen na inwerkingtreding.